VO RAAD
Vereniging van scholen
in het voortgezet onderwijs

LAKS
landelijk aktie komitee scholieren

CONVENANT 'VERSTERKING SAMENSPRAAK LEERLINGEN'

In 2016 hebben het LAKS en de VO-raad met het convenant 'Versterking samenspraak leerlingen' afspraken gemaakt over het organiseren van leerlingenparticipatie binnen scholen. Het convenant uit 2016 is door beide partijen als zeer waardevol ervaren, daarom is deze in 2021 herijkt en verlengd. Dit jaar, in 2026, is er opnieuw voor gekozen om het convenant te herzien en te verlengen. Scholen en onderwijsorganisaties hebben namelijk enorm veel baat bij het meenemen van het leerlingenperspectief. Tegelijkertijd zijn er veel leerlingen, die vanuit hun betrokkenheid bij de school, graag een bijdrage leveren aan het beter maken van het onderwijs en leefklimaat op school. Het belang dat de VO-raad hecht aan leerlingenparticipatie, blijkt ook uit de herziene Governancecode Funderend Onderwijs (2025). Hierin wordt het belang van het stimuleren van informele participatie van onder andere leerlingen in een sterk samenspel met bestuur, intern toezicht en schoolleiders benadrukt.

LAKS en de VO-raad staan op het standpunt dat een goede organisatie van leerlingenparticipatie de kwaliteit van onderwijs en bestuur kan versterken. (Leerlingen)participatie is onderdeel van de democratische cultuur op school en een invulling van de burgerschapsopdracht van scholen. Wanneer leerlingen deelnemen aan leerlingenparticipatie draagt dit bovendien bij aan hun eigen motivatie, vorming en ontwikkeling. Het convenant heeft tot doel om te stimuleren dat leerlingen participeren, zodat zij in de gelegenheid komen mee te denken over het beleid van de school en de onderwijsorganisatie. Het convenant biedt een gezamenlijke basis voor scholen en leerlingen dit op een goede manier te realiseren. Het vormt een aanvulling op de wettelijke mogelijkheden die leerlingen hebben om via de medezeggenschapsraad (MR) invloed te hebben.

In vorige versie van het convenant werd met name de leerlingenraad als instrument voor leerlingenparticipatie benadrukt. In dit convenant wordt daarnaast leerlingenparticipatie belicht aan de hand van 'good practices', om als inspiratie en voorbeeld te dienen en leerlingenparticipatie binnen de eigen school en organisatie concreet vorm te geven. Het convenant stimuleert en faciliteert alle betrokken partijen om de leerlingenparticipatie verder te ontwikkelen. Aan het bestuur wordt gevraagd zorg te dragen voor vertegenwoordiging van leerlingen in de medezeggenschap, een leerlingenraad te stimuleren en een brede participatiecultuur op school te faciliteren. Het convenant treedt op 1 september 2026 in werking en heeft een looptijd van vijf jaar, tot 1 september 2031.

VO RAAD
Vereniging van scholen
in het voortgezet onderwijs

LAKS
landelijk aktie komitee scholieren

CONVENANT 'VERSTERKING SAMENSPRAAK LEERLINGEN'

CONVENANT VO-RAAD EN LAKS OMTRENT DE VERSTERKING VAN DE SAMENSPRAAK MET LEERLINGEN

Partij:

1. Landelijk Aktie Komitee Scholieren (LAKS)

2. VO-raad

komen als volgt overeen:

Artikel 1 Brede participatiecultuur op school

Naast het hebben van een leerlingenraad, is het goed om een bredere participatiecultuur te stimuleren op school. Denk aan het oprichten van klankbordgroepen, inspraakmomenten, verschillende commissies (bijvoorbeeld een feestcommissie) en het werken met klassenvertegenwoordigers.

Op deze manier voorkom je dat je als school alleen het perspectief van de leerlingen uit de leerlingenraad hoort en stimuleer je – o.a. in het kader van de burgerschapsopdracht – dat elke leerling op toegankelijke wijze kan meepraten over diens onderwijs.

Burgerschapsonderwijs in combinatie met leerlingenparticipatie
"We leren leerlingen de kunst van het samenleven"

Voorbeeld gaat over (wereld)burgerschap in samenwerking met leerlingeninspraak.
'Wereldburgerschap gaat ook over pedagogiek en je houding naar leerlingen toe'' Mulder, schoolleider.

Motivatie van leerlingen
Het schoolplein van je dromen: Het François Vatel vmbo betrekt leerlingen bij hun schoolontwikkeling

Leerlingen betrekken bij schoolontwikkelingen. Hoe doe je dat? Het François Vatel vmbo begon hiermee tijdens de invoering van het flexrooster, en doet het opnieuw bij de herinrichting van het schoolplein. Toch blijkt het een uitdaging om het betrekken van leerlingen structureel bij schoolontwikkelingen in te bedden. Afdelingsleider Erwin van der Meulen vertelt erover.

- *"Wanneer je veel vragen stelt, weten leerlingen niet wat ze moeten vertellen. Je moet helder hebben: wat is het kader en welke input vraag ik."*
- *"Leerlingenparticipatie hangt nog te veel af van individuen, terwijl het ingebed zou moeten zijn in de school."*

Scan leerlingenparticipatie
Scan leerlingenparticipatie

Wat is de status van leerlingenparticipatie in jouw school? Met de scan leerlingenparticipatie krijg je inzicht in de huidige inspraakmogelijkheden van leerlingen in de school. Door middel van het invullen van twee werkbladen krijg je inzicht in de stappen die je kan zetten rondom leerlingenparticipatie.
Met behulp van deze tool:

Met behulp van deze tool:
- Ga je met elkaar in gesprek over de (huidige) leerlingenparticipatie en -inspraak in de klas.
- Creëren van bewustwording over het gewenste niveau van leerlingenparticipatie en -inspraak.

Artikel 2 Bestuurlijke verantwoordelijkheid

Ter uitvoering van de Governancecode Funderend Onderwijs hebben het bestuur met het intern toezicht van de onderwijsorganisatie de verantwoordelijkheid voor het verbinden van het bestuur, het intern toezicht, medezeggenschap, schoolleiders, medewerkers ouders en leerlingen. Het stimuleren en faciliteren van (informele) leerlingenparticipatie bij de onderwijsorganisatie maakt hier onderdeel van uit.

Participatie in onderwijskwaliteit
Eigenaarschap en keuzeruimte wat wil de leerling eigenlijk zelf

Werkvorm in het voorbeeld: We Own The School, is een bordspel waarmee je het gesprek over 'eigenaarschap van leren' op gang brengt. Door dit spel samen met anderen te spelen, kom je erachter hoe je eigenaarschap op school kunt bevorderen.

"Voor dit soort sessies moet je juist de leerlingen zoeken die zichzelf niet snel zouden opgeven, maar die wel de regels ter discussie stellen en laten weten wat ze nodig hebben."

Wat levert participatie op?



Wat levert leerlingparticipatie op?

Hoe maak je je leerlingenraad tot een succes?



Hoe maak je leerlingparticipatie tot een succes?

Artikel 3 Leerlingenraad

Onder 'leerlingenraad' wordt verstaan: een raad bestaande uit leerlingen die het leerlingenperspectief op school vertegenwoordigt. De leerlingenraad praat gevraagd en ongevraagd mee over alles wat hen aangaat op school, maar met name over het schoolklimaat en hun onderwijs. Afhankelijk van de grootte van de school en de spreiding van leerlingen en huisvesting over een of meer nevenvestigingen, kunnen een of meer leerlingenraden worden ingesteld.

De leerlingen komen uit alle schoolsoorten die worden aangeboden (vwo, havo, vmbo en praktijkonderwijs), zodat de leerlingenraad een representatie vormt van de school. De schoolleiding zet zich in voor een evenredige representatie van verschillende groepen leerlingen in de leerlingenraad.
LAKS en de VO-Raad komen overeen leerlingenparticipatie te stimuleren en faciliteren binnen een VO-instelling.

Artikel 4 Taken en bevoegdheden leerlingenraad

Lid 1
De leerlingenraad richt zich op alle thema's die leerlingen van de school of organisatie aangaan en stelt hierin indien nodig naar eigen inzicht prioriteiten, al dan niet gevoed door de schoolleiding. De leerlingenraad is geen feestcommissie, maar een raad voor leerlingen om de schoollelding gevraagd en ongevraagd te adviseren. De leerlingenraad kan geen bevoegdheden overnemen van GMR, MR of deelraad.

Lid 2
De schoolleiding geeft de leerlingenraad de gelegenheid hun mening te geven over aangelegenheden betreffende het leef- en onderwijsklimaat van de school. De leerlingenraad heeft het recht om voorstellen voor te leggen aan de schoolleiding. De schoolleiding stelt binnen een redelijke termijn de leerlingenraad schriftelijk en met redenen omkleed op de hoogte van haar besluit op een voorstel van de leerlingenraad. Alvorens dit besluit te nemen, stelt de schoolleiding de leerlingenraad in de gelegenheid het gedane voorstel in een gesprek toe te lichten.

Vormen van participatie

Op welke manieren kan je leerlingparticipatie vormgeven?

Artikel 5 Faciliteren van de leerlingenraad

Lid 1
De schoolleiding of bestuur van de onderwijsorganisatie bieden de gelegenheid een leerlingenraad in te stellen en faciliteren deze actief. Wanneer er nog geen leerlingenraad is, spant de schoolleiding of bestuur zich in om leerlingen te betrekken bij beleid en stimuleert betrokken leerlingen zich te verenigen en te organiseren.

Lid 2
Leerlingen die een leerlingenraad opzetten en draaiende houden, zetten zich in voor een zo breed mogelijk gedragen leerlingenraad.

Lid 3
De school helpt de leerlingenraad met het werven van nieuwe leden en de zichtbaarheid van de leerlingenraad binnen de school. Zo mag de leerlingenraad bijvoorbeeld de eerste tien minuten van een mentorles gebruiken.

Lid 4
De school/organisatie bevordert het samenkomen van leerlingen in verband van de leerlingenraad.

Leerlingenraad Starter Pack
Leerlingenraad Starter Pack - Landelijk Aktie Komitee Scholieren

Het LAKS heeft vier werkbladen ontwikkeld om laagdrempelig het gesprek aan te gaan over én met een leerlingenraad.

Artikel 6 Recht op scholing

Lid 1
De leerlingen die deel uitmaken van een leerlingenraad en de begeleider hebben, naar redelijkheid, recht op scholing zoals onder andere het deelnemen aan een cursus of workshop.

Lid 2
De scholing als bedoeld in het eerste lid van dit artikel dient gericht te zijn op het professionaliseren van de leerlingenraad ten einde de kwaliteit van het functioneren van de leerlingenraad te verbeteren en de leerlingenparticipatie te versterken.

Artikel 7 Recht op begeleiding

Lid 1
De leerlingenraad heeft recht op begeleiding van een docent of van een lid van het onderwijsondersteunend personeel met als doel de duurzaamheid en de continuïteit van de leerlingenraad te waarborgen.

Lid 2
De begeleider richt zich op de randvoorwaarden en organisatie van de leerlingenraad en ondersteunt de leerlingenraad desgevraagd bij het begrijpen van de inhoud en consequenties van de gespreksonderwerpen, die in de leerlingenraad aan de orde komen.

Artikel 8 De leerlingenraad en de leerlingengeleding van de (G)MR

Lid 1
Het bevoegd gezag ontwikkelt een leerlingenparticipatiebeleid, legt dit ter instemming voor aan de leerlingengeleding van de MR, en publiceert dit zodat alle leerlingen hier kennis van kunnen nemen.

Lid 2
De leerlingen die in de MR, GMR of deelraad zitten, zijn (zover mogelijk) ook lid van de leerlingenraad. De leerlingengeleding kan voor bepaalde onderwerpen de leerlingenraad als klankbord te gebruiken en stemmen verantwoordelijkheden met elkaar af.

Artikel 9 Leerlingenraad op bestuurlijk niveau

Schoolbesturen met meerdere scholen worden gestimuleerd om met leerlingen in gesprek te gaan, zodat zij keuzes maken gebaseerd op wat hun leerlingen nodig hebben en belangrijk vinden.

Interview met OMO-leerlingenraad
OMO Leerlingenraad

De OMO-leerlingenraad is in 2022 opgericht door leerlingen. De leerlingenraad praat structureel mee met de Raad van Bestuur. Dit doen ze door gevraagd en ongevraagd advies te geven. Om het leerlingperspectief van alle scholen op te halen organiseren ze meerdere pizzapanels per jaar en organiseren ze zelf een leerlingcongres. Leerlingen zitten één jaar in deze leerlingenraad, met de mogelijkheid om een tweede jaar te doen voor de continuïteit. Daarnaast bieden ze ook trainingen aan voor hun eigen OMO-scholen om de leerlingparticipatie op alle scholen naar een hoger niveau te brengen.

''We weten waar het bestuur mee bezig is, en kunnen het breder perspectief van leerlingen meegeven.''
– lid van de OMO-leerlingenraad.

Artikel 10 Werkingsduur en wijziging convenant

Lid 1
Het convenant treedt in werking per 1 september 2026 en geldt voor een periode van vijf jaar. Voor het verstrijken van deze periode evalueren partijen het convenant en besluiten over de verlenging van het convenant.

Lid 2
Partijen kunnen in onderling overleg besluiten tot wijziging van het convenant.

Utrecht, 26 oktober 2026,

Namens het LAKS,

Merijn Cramer

Namens de VO-raad,

Henk Hagoort